

Warszawa, 26 kwietnia 2019 r.

dr hab. Seweryn Kuśmierczyk
Instytut Kultury Polskiej
Wydział Polonistyki
Uniwersytetu Warszawskiego
w miejscu

Opinia promotorska

o rozprawie doktorskiej doktora Jacka Pająka „Ewolucja roli dźwięku w polskim filmie fabularnym”.

Rozprawa podejmuje niezwykle rzadko obecną w polskich badaniach filmoznawczych problematykę roli dźwięku w polskim filmie fabularnym. Zasadniczy trzon pracy stanowi niezwykle staranna, drobiazgową i kompetentną analizę sfery audialnej w kilku filmach wybranych z kolejnych dekad powojennego rozwoju sztuki filmowej w Polsce i towarzyszących produkcji filmowej przemian technologicznych, mających niezwykle istotny wpływ na kształtowanie warstwy sonorystycznej w dziele filmowym, jej zawartość i przekazywane przez nią znaczenia.

Autor, stosując metodologię analizy antropologiczno-morfologicznej dzieła filmowego, przedstawił precyzyjną analizę warstwy sonorystycznej i jej związków z innymi elementami współtworzącymi obraz filmowy w filmach *Pętla* Wojciecha J. Hasa, *Faraon* Jerzego Kawalerowicza, *Wesele* Andrzeja Wajdy, *Dolina Issy* Tadeusza Konwickiego i *Imagine* Andrzeja Jakimowskiego. Oprócz filmoznawczych narzędzi badawczych w dysertacji została wykorzystana także wiedza z zakresu antropologii kultury, muzykologii oraz rozległa wiedza autora z zakresu reżyserii dźwięku w filmie, związana także z aspektami technicznymi, z umiejętnościami warsztatowymi reżysera dźwięku. Jacek Pająk wykorzystał

również wiedzę pochodzącą z wielu ukierunkowanych rozmów przeprowadzonych z reżyserami dźwięku oraz materiały archiwalne zgromadzone w FilMOTECE Narodowej.

Dla pracy napisanej przez Jacka Pajaka trudno znaleźć odpowiednik w polskim filmoznawstwie. Tak obszerne i drobiazgowo analizy warstwy audialnej w polskich filmach zostały przygotowane po raz pierwszy. Pokazują znaczenie warstwy audialnej w filmie fabularnym i przemianę warstwy brzmieniowej jako nośnika znaczeń począwszy od okresu powojennego aż do przełomu cyfrowego. Część analityczną poprzedza obszerny wstęp omawiający ewolucję warstwy audialnej w filmie, rozwój technologii oraz zespołowy i twórczy charakter realizacji dźwięku w filmie. W zakończeniu wnioski wynikające z analiz i interpretacji autor odnosi do antropologicznych kategorii czasu, przestrzeni i człowieka rozumianego jako postać filmowa, ukazując zachodzące na przestrzeni lat przemiany w sposobie współtworzenia przez warstwę dźwiękową filmu podstawowych kategorii świata przedstawionego.

W moim przekonaniu ważna merytorycznie, oryginalna rozprawa Jacka Pajaka wnosi nowe i cenne ustalenia do wiedzy filmoznawczej dotyczącej polskiego kina. Zawarte w dysertacji analizy warstwy audialnej mają charakter wzorcowy. Prezentują, poprzez szczegółowość i precyzję ustaleń, poziom nieczęsto spotykany w pracach filmoznawczych. Dysertacja imponuje rzetelnością i kompetencją, została napisana interesująco, starannym językiem literackim. Jest książką gotową do publikacji. Spełnia wszelkie wymagania stawiane rozprawom doktorskim.

Seweryn Uściński